

УДК 339.9:338.1(44)
<https://doi.org/10.30838/EP.200.262-265>

Вигівський Д.М.

Державний університет «Житомирська політехніка»
Vyhivskiy Dmytro
Zhytomyr Polytechnic State University
<https://orcid.org/0009-0001-0531-1858>

Грищенко Я.С.

Державний університет «Житомирська політехніка»
Gryshchenko Yaroslav
Zhytomyr Polytechnic State University
<https://orcid.org/0009-0000-5432-5095>

Вигівська І.М.

кандидат економічних наук
Державний університет «Житомирська політехніка»
Vygivska Iryna
PhD in Economic Sc.
Zhytomyr Polytechnic State University
<https://orcid.org/0000-0002-4974-5834>

ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА ОБОРОННОЇ СТРАТЕГІЇ ФРАНЦІЇ НА 2024–2030 РОКИ

У статті проаналізовано Закон Французької Республіки про військову програму на 2024 – 2030 роки, що ідентифікує оборонну стратегію Франції як країни-члена Європейського союзу та є елементом загальноєвропейської стратегії оборони в найближчі роки. Проведений аналіз дозволив виявити пріоритетні напрями розвитку оборонного сектору досліджуваної країни (засоби та заходи виявлення військових зароз; військове забезпечення; інновації та технологічні програми оборони; адаптація війська до новітніх умов ведення війн тощо) та розміри видатків на них, залежно від етапів військової програми та сфер її реалізації. Встановлено причини інтенсифікації фінансування оборонного сектору Франції, а також джерела походження такого фінансування. В статті встановлено, що Франція, застосовуючи дану військову програму, здійснила частковий перехід до військової економіки, при цьому на законодавчому рівні дотримано баланс для мирної економіки.

Ключові слова: оборонний бюджет, оборонні видатки, оборонна програма, військова економіка, стратегія розвитку армії.

THE ECONOMIC COMPONENT OF THE DEFENSE STRATEGY OF FRANCE FOR 2024-2030 YEARS

The hybrid nature of modern wars and the development of military technologies provokes the need to master new areas necessary for conflict prevention and management, reformatting the army, searching for new, more progressive types of weapons, etc. Russia's invasion of Ukraine has caused strategic shifts in the defense sectors of many countries, which, accordingly, led to the diversification and development of the economic component of the countries' defense strategy.

The French defense industry occupies a leading position in the world, and as a country with a nuclear arsenal, it has one of the largest defense budgets among EU countries (after Germany). The article analyzes the Law of the France on the Military Program for 2024-2030, which identifies the defense strategy of France as a member state of the European Union and is an element of the pan-European defense strategy in the coming years. The adoption by France of a course in accordance with the military program in 2024 led to an increase in the country's budget expenditures for the needs of the army (defense complex). It is these events that determined the scientific interest of our study, which will allow us to establish the mechanism and sources of financing for the development of progressive defense measures of this country, which, in turn, will contribute to the adoption of positive experience by Ukraine.

The analysis made it possible to identify priority areas of development of the defense sector of the studied country (means and measures for detecting military threats; military support; innovations and technological defense programs;

adaptation of the army to the latest conditions of warfare, etc.) and the amount of expenditure on them, depending on the stages of the military program and the areas of its implementation. The reasons for the intensification of financing of the defense sector of France, as well as the sources of origin of such financing, are established. The article establishes that France, applying this military program, has made a partial transition to a military economy, while maintaining a balance for a peaceful economy at the legislative level.

Keywords: defense budget, defense spending, defense program, military economy, army development strategy.

JEL classification: E62, H10

Постановка проблеми. Вторгнення Росії в Україну викликало стратегічні зсуви в оборонних сферах багатьох країн, зокрема Європи, що, відповідно, мало вплив на економіку цих країн. Однією з характеристик війни проти України стала загроза ядерної ескалації, що прискорило реакцію країн ЄС у прийнятті рішень щодо допомоги Україні та розвитку власних секторів оборони. Це, відповідно, зумовило диверсифікацію та розвиток економічної компоненти оборонної стратегії країн.

Гібридність сучасних війн та розвиток військових технологій, провокує необхідність оволодіння новими сферами необхідними для запобігання конфліктів та їх керуванням, реформатування армії, пошуку нових більш прогресивних видів зброї тощо.

Оборонна промисловість Франції займає лідируючі позиції у світі, і як країна з ядерним арсеналом, вона має один з найбільших оборонних бюджетів серед країн ЄС (після Німеччини). Прийняття у 2024 році Закону Французької Республіки про військову програму на 2024–2030 роки зумовило збільшення бюджетних видатків країни на потреби армії (оборонного комплексу). Саме ці події зумовили наукових інтерес нашого дослідження, що дозволить встановити механізм та джерела фінансування розвитку прогресивних заходів оборони даної країни, що, в свою чергу, сприятиме перейманню позитивного досвіду Україною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою фінансування оборонного сектору держав, зокрема Збройних сил України, займалися ряд вітчизняних та зарубіжних економістів: Л. Абалкін, І. Бінько, О. Ветлінський, О. Власюк, Дж. Дентон, І. Ігнатюк, Є. Карп, А. Качинський, О. Кириленко, П. Костюк, О. Левчук, В. Леонов, А. Лодзянов, Р. Лукабо, Р. Міллер, Р. Несмянович, В. Ольшевський, С. Прокопенко, Ю. Романовська та В. Урбанович, Дж. Стігліц, О. Чеберяко і А. Смаль, О. Черняк, І. Чугунов, І. Шевчук, В. Шлемко.

Однак, останні роки ситуація безпеки та захисту у світі змінюється з неймовірною швидкістю, а видатки на оборону мають щорічну тенденцію підвищення для більшості країн, що зумовлено російською збройною агресією проти України. В реаліях війни в Україні аналіз оборонного бюджету Франції у стратегічній перспективі, як однієї з прогресивніших країн ЄС в оборонній сфері, зумовлює актуальність нашого дослідження задля переймання досвіду для Збройних сил України.

Метою статті є ідентифікація та аналіз оборонних видатків Франції згідно військової програми 2024–2023 років, виявлення найбільш перспективних напрямів інновацій та фінансування існуючих технологій, розробку нових заходів розвідки та засобів оборони, що

в сукупності дасть бачення перспектив розвитку та фінансування оборонного сектору України.

Виклад основних результатів дослідження. Ще з 2017 року президент Франції Е. Макрон декларував позицію щодо створення для Європи можливості діяти автономно в сфері оборони, доповнюючи НАТО [2]. Відношення до відповідної стратегії розвитку оборони континенту кардинально змінилося після повномасштабного нападу Росії на Україну та, особливо, після переобрання Д. Трампа президентом США 2024 року, який в найближчій перспективі відмовляється гарантувати безпеку Європи.

Зростання європейських оборонних витрат у реальному вираженні у 2024 році зросло до 11,7% [3].

У квітні 2025 року ЄС погодив збільшення оборонного бюджету до 800 млрд євро на безпеку Європи та підтримку України (пакет переозброєння Readiness 2030 (до цього - ReArm Europe)). Згідно з планом фінансування оборонні видатки мають бути спрямовані на розвиток таких напрямів:

- протиповітряна та протиракетна оборона;
- артилерійські системи, ракети та боєприпаси;
- безпілотники та системи боротьби з ними;
- стратегічні засоби;
- захист критичної інфраструктури, військова мобільність;
- кібербезпека, штучний інтелект та радіоелектронна боротьба [1].

Слід відмітити, що оборонний сектор Франції є одним із найпотужніших у Європі та може зіграти важливу роль в питанні досягнення військової автономії континенту.

Прийнятий у 2024 році Закон Французької Республіки про військову програму на 2024–2030 роки підтверджує та посилює оборонні зусилля країни у забезпеченні військової автономії континенту. У контексті дедалі швидших технологічних проривів це сприяє оновленню моделі армії Франції та країн ЄС в цілому. Програма враховує розвиток технологій в сфері: космос, дрони, кібербезпека, штучний інтелект, одночасно зміцнюючи інвестиції в історично значимі засоби оборони. Загальна вартість запрограмованих потреб становить 413,3 мільярда євро зі щорічним збільшенням бюджету понад 3 мільярди євро [4].

Джерелами фінансування військової програми визначено: бюджетні кредити та позабюджетні ресурси, серед яких кошти, отримані від продажу нерухомості Міністерства Армії Франції, земельні роялті та орендна плата від поступок або дозволів будь-якого характеру, наданих на задіяну нерухомість Міністерства.

Найближчі роки мають дозволити армії Франції консолідувати та поповнювати запаси боєприпасів.

Серед цілей армії на період 2024–2030 років:

- модернізація далекобійних протикорабельних ракет та крейсерська авіація;
- можливість оборони від ворожих засобів про-типовітряної оборони (SEAD);
- перехоплювачі класу “поверхня-повітря” та “повітря-повітря” (Aster-MICA та METEOR);
- важкі торпеди F21 та протитанкова рама (АССР, ММР) [4].

Зокрема, 16 мільярдів євро буде витрачено на боеприпаси.

Отже, 2025 рік став другим роком впровадження закону про військову програму на 2024–2030 роки. Збільшено оборонні видатки на 3,3 мільярда євро, що доводить їх до 50,5 мільярда євро [6]. Як показує динаміка, бюджет збройних сил Франції збільшився на 56% за період з 2017 по 2025 рік.

Оборонні видатки 2025 передбачають переозброєння, а саме надходження обладнання на суму 10,6 мільярда євро в межах підрозділів армії:

- 308 нових транспортних засобів з програм SCORPION, GRIFFON, SERVAL / JAGUAR;
- 8000 штурмові гвинтівки НК 416;
- новий фрегат для оборони та інтервенції, два нових патрульних кораблі та додаткове судно постачання;
- нові літаки Rafale, A400M та MRTT [6].

Окрім цього заплановане переозброєння у 2025 році включає в себе фінансування на суму 20,2 мільярда євро для початку будівництва нового покоління, поставку боеприпасів на суму 1,9 мільярда євро, інвестування у галузь штучного інтелекту із 100 мільйонами євро додатково мобілізовані для реалізації.

Ядерне стримування у 2025 році продовжує модернізуватися. Порівняно з 2024 роком, відбулося

збільшення на 508 мільйонів євро, майже на 8%, зокрема на оновлення ядерних боеголовки, ракетної бази океанського компонента, а також на “стрибок покоління” у Стратегічних повітряних силах [8].

Заплановані оборонні видатки згідно військової програми 2024–2030 Франції дозволяють комплексне фінансування армії та дозволяє їй бути забезпеченою, укомплектованою, готовою до протистояння та допомоги у вирішенні військових конфліктів. Як бачимо, ця політика приносить плоди: вона надає Франції великої довіри у захисті своїх інтересів та інтересів своїх громадян, вона забезпечує силам армії оперативну перевагу завдяки інвестиціям у спорядження та пропонує солдатам кращі умови служби.

Ключові оборонні показники Франції у 2024 року ілюструють, що закон про військову програму на 2019–2025 роки виправляє недоліки минулого, а, в свою чергу, закон про військову програму на 2024–2030 роки має на меті оновлену модель армії [7].

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що правильно розроблена стратегічна програма посилення та розвитку сил оборони країни (армії) та диверсифікація джерел фінансування такої програми (оборонні видатки: бюджетні кредити та позабюджетні ресурси, серед яких кошти, отримані від продажу нерухомості міністерства, земельні роялті та орендна плата від поступок або дозволів будь-якого характеру, наданих на задіяну нерухомість міністерства тощо), дозволяють створити високий рівень захисту національних інтересів держави, забезпечити інноваційну перевагу озброєння, розвідки та військового забезпечення, а також попередити вторгнення в свої кордони та / чи уникнути (повністю або частково) відповідних негативних наслідків.

Список використаних джерел:

1. ЕС погодив збільшення оборонного бюджету: 800 млрд євро на безпеку Європи та підтримку України (2025). URL: <https://www.slovoidilo.ua/2025/03/06/novyna/polityka/yes-pohodyv-rekordne-zbilshennya-oboronnoho-byudzhetu-800-mlrd-yevro-bezpeku-yevropy-ta-pidtrymku-ukrayiny>.
2. Ліза Л. (2025). Чи стане Франція провідником європейської оборони URL: <https://www.dw.com/uk/ci-stane-francia-providnikom-evropejskoi-oboroni/a-72183586>
3. Defence and military analysis (2024). Global defence spending. URL: https://www.iiss.org/globalassets/media-library---content--migration/files/publications/military-balance/2025-military-balance/the-military-balance-2025_defence-spending-and-procurement-trends.pdf.
4. LPM 2024-2030 Les grandes orientations. Ministère des armées République française. URL: <https://www.defense.gouv.fr/sites/default/files/ministere-armees/Livret%20de%20pr%C3%A9sentation%20de%20la%20Loi%20de%20programmation%20militaire%202024-2030%20%286%20avril%202023%29.pdf>.
5. Projet de loi de finances des Armées 2024–LPM année 1. Ministère des armées République française. URL: <https://www.defense.gouv.fr/sites/default/files/ministere-armees/Projet%20de%20Loi%20de%20Finances%202024%20-%20LPM%20année%201%20%2809%202023%29.pdf>.
6. Projet de loi de finances des Armées 2025 – LPM année 2. Ministère des armées République française. URL: <https://www.defense.gouv.fr/ministere/politique-defense/loi-programmation-militaire-2024-2030/projet-loi-finances-armees-2025-lpm-annee-2>.
7. Chiffres clés de la Défense 2024. Ministère des armées République française. URL: <https://www.defense.gouv.fr/chiffres-cles-defense-2024>.
8. Projet de loi finances 2025 : la loi de programmation militaire est respectée (2024). Ministère des armées

République française. URL: <https://www.defense.gouv.fr/actualites/projet-loi-finances-2025-loi-programmation-militaire-est-respectee>.

References:

1. YeS pohodyv zbilshennia oboronnoho biudzhetu: 800 mlrd yevro na bezpeku Yevropy ta pidtrymku Ukrainy [EU agrees to increase defense budget: 800 billion euros for European security and support for Ukraine]. (2025). Retrieved from: <https://www.slovoidilo.ua/2025/03/06/novyna/polityka/yes-pohodyv-rekordne-zbilshennya-oboronnoho-byudzhetu-800-mlrd-yevro-bezpeku-yevropy-ta-pidtrymku-ukrayiny>. [in Ukrainian].
2. Liza, L. (2025). Chy stane Frantsiia providnykom yevropeiskoi oborony [Will France become the leader of European defense?]. Retrieved from: <https://www.dw.com/uk/ci-stane-francia-providnikom-evropejskoi-oboroni/a-72183586>. [in Ukrainian].
3. Defence and military analysis (2024). Global defence spending. Retrieved from: https://www.iiss.org/globalassets/media-library---content--migration/files/publications/military-balance/2025-military-balance/the-military-balance-2025_defence-spending-and-procurement-trends.pdf. [in French].
4. LPM 2024-2030 Les grandes orientations. Ministère des armées République française. Retrieved from: <https://www.defense.gouv.fr/sites/default/files/ministere-armees/Livret%20de%20pr%C3%A9sentation%20de%20la%20Loi%20de%20programmation%20militaire%202024-2030%20%286%20avril%202023%29.pdf>. [in French].
5. Projet de loi de finances des Armées 2024 – LPM année 1. Ministère des armées République française. Retrieved from: <https://www.defense.gouv.fr/sites/default/files/ministere-armees/Projet%20de%20Loi%20de%20Finances%202024%20-%20LPM%20année%201%20%2809%202023%29.pdf>. [in French].
6. Projet de loi de finances des Armées 2025 – LPM année 2. Ministère des armées République française. Retrieved from: <https://www.defense.gouv.fr/ministere/politique-defense/loi-programmation-militaire-2024-2030/projet-loi-finances-armees-2025-lpm-annee-2>. [in French].
7. Chiffres clés de la Défense 2024. Ministère des armées République française. Retrieved from: <https://www.defense.gouv.fr/chiffres-cles-defense-2024>. [in French].
8. Projet de loi finances 2025 : la loi de programmation militaire est respectée (2024). Ministère des armées République française. Retrieved from: <https://www.defense.gouv.fr/actualites/projet-loi-finances-2025-loi-programmation-militaire-est-respectee>. [in French].